

4. Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae (Českomoravská regesta)

Ve 40. letech 19. století se **Palacký** vzdává myšlenky na vydávání českého diplomatáře, ale jako náhradu za něj inicioval vznik edice *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*.

Vyzval svého pomocníka a pořadatele listin v zemském muzeu **Karla Jaromíra Erbena**, aby pořídil výtahy muzejních listin, doplnil je výpisy z jiných sbírek a uspořádal ve formě regest. Erben vydal roku 1855 1. díl (sahající do r. 1253), v dalším vydávání však nepokračoval.

Po jeho smrti Palacký pověřil dalším vydáváním Regest **Josefa Emlera**, který měl patřičné metodické školení od Th. Sickela z vídeňského Institutu a praktické zkušenosti ze studia v archivech. Třebaže II. svazek byl zkompleťován až v roce 1882, v sešitech vycházel celé desetiletí (1. archy šly do tisku už 1871), takže Palacký jej mohl užívat při práci na *Dějínách*. Tento svazek sahá až po rok 1310 a kromě listin přináší i edici formulářů přemyslovského období.

Regesta neměla diplomatář plně nahradit, a tak mohla být vydávána poměrně rychle, protože se nezabývala podrobným studiem listin. Rychlost se ale odrazila na kvalitě. Heuristika nemohla být provedena důkladně, některé kusy přicházejí až v dodatcích, jiné se třeba v důsledku špatně převedeného data dostaly do edice dvakrát. Emlerova práce však přesto stojí na značně vyšší úrovni než Erbenova. Erben dokonce přejímal Bočkova falza. Emler listiny do jisté míry zhodnotil, jak ukazují křížky pro sporné či zpadělané kusy. Aby edice co nejlépe plnila informativní službu, Emler podával nejen její obsah, ale po vyloučení stereotypních formulí vlastně přetisk značné části kusu, často i se záhlavním regestem. Nikdy však nenašel odvahu aplikovat Sickelovu metodu na český materiál. Tato práce čekala až na Gustava Friedricha.

Emler vydal v letech 1890-1892 ještě 2 svazky pro období vlády Jana Lucemburského, i když původně chtěl překročit Palackého mez a dovést Regesta k smrti Karla IV., zdravotní důvody mu to nedovolily. V těchto svazcích se obzvlášť projevuje nedostatečná heuristika: v období lucemburském výrazně roste počet zahraničních bohémik, tento materiál však nebyl důkladně podchycen.

Po Emlerově smrti dochází na dlouhou dobu k přerušení ve vydávání Regest. Teprve po vzniku republiky, když došlo roku 1921 ke zřízení Československého státního historického ústavu vydavatelského v Praze, se zase začíná v práci pokračovat. Regesta v původním plánu tohoto ústavu měla navazovat na Emlera a zpracovávat období 1346-1437. Práci na Regestech měli vykonávat Václav Hrubý V. svazek 1346- 5. 4. 1355 (císařská korunovace Karla IV.) a **Bedřich Mendl** VI. svazek do 15. června 1363 (korunovace Václava IV. čes. králem). Kromě toho měla být vydána i samostatná edice listin Jana Lucemburského Regesta et itinerarium Johannis regis Bohemiae (pověřen byl Emil Schieche), protože od doby vydání 4. dílu Regest bylo nalezeno mnoho materiálu, ale bohužel k realizaci tohoto projektu nikdy nedošlo.

Václav Hrubý současně s Regesty pracoval na edici *Archivum Coronae regni Bohemiae*, a když roku 1925 odešel na univerzitu do Brna, práci na Regestech opustil úplně. Příprava 5. svazku byla svěřena **Blaženě Rynešové**. Rynešová však umírá roku 1944, než stačila dílo dokončit. V 50. letech přešla Regesta do Ústavu pro československé a světové dějiny ČSAV, kde dva sešity z materiálu sebraného B. Rynešovou vydal v letech 1958 a 1960 **Jiří Spěváček**. Tento díl dokončila třemi sešity (včetně rejstříkového) **Jana Zachová** v letech 2000-2005.

V rámci VI. dílu vydal Bedřich Mendl roku 1928 a 1929 1. a 2. sešit, ale po velmi nepříznivé kritice V. Hrubého byl znechucen natolik, že přerušil svou práci na Regestech a vrátil se k ní až po delší přestávce na sklonku svého života. Připravil další sešit s materiálem do konce srpna 1358, ale na začátku II. světové války spáchal sebevraždu (Mendl byl totiž židovského původu a nemohl dále snášet represe) a tisk tohoto svazku byl rozmetán. Sešit VI/3 tedy vydala roku 1954 Milena Linhartová. Proti původnímu plánu bylo rozhodnuto, že tímto sešitem bude 6. svazek ukončen. Rejstřík k němu vydala roku 1979 Mendlova vdova **Eleonora Mendlová**.

V Mendlově pozůstalosti zůstalo úplně připravených 742 kusů regest z následujících let (do roku 1363), které vydala v 5 sešitech VII. svazku **Milena Linhartová**. Tento svazek zatím nemá rejstřík.

Díky nové edici **Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV.** (viz 5. téma) budou tato Českomoravská regesta dovedena pouze po smrt Karla IV. (29. listopadu 1378). Českomoravská regesta tak budou ukončena VIII. svazkem (1364-1378), jehož 1. sešit (pro léta 1364-1378) vydala v roce 2014 **Lenka Blechová**.

Pars I: 600-1253, ed. Karel Jaromír Erben, Praha 1855

Pars II: 1253-1310, ed. Josef Emler, Praha 1882

Pars III: 1311-1333, ed. Josef Emler, Praha 1890

Pars IV: 1333-1346, ed. Josef Emler, Praha 1892

Pars V: 1346-1355

Fasciculus 1 1346-1348, z materiálu sebraného Blaženou Rynešovou ed. Jiří Spěváček, Praha 1958

Fasciculus 2 1348-1350, z materiálu sebraného Blaženou Rynešovou ed. Jiří Spěváček, Praha 1960

Fasciculus 3 1350-1352, ed. Jana Zachová, Dolní Břežany 2000

Fasciculus 4 1352-1355, ed. Jana Zachová, Dolní Břežany 2004

Fasciculus 5 Index, ed. Jana Zachová, Dolní Břežany 2005

Pars VI: 1355-1358

Fasciculus 1 1355-1356, ed. Bedřich Mendl, Praha 1928

Fasciculus 2 1356-1357, ed. Bedřich Mendl, Praha 1929

Fasciculus 3 1357-1358, ed. Bedřich Mendl, vydala Milena Linhartová, Praha 1954

Indices, Eleonora Mendlová, Praha 1979

Pars VII: 1358-1363

Fasciculus 1 1358-1359, edd. Bedřich Mendl – M. Linhartová, Praha 1954

Fasciculus 2 1359-1360, edd. Bedřich Mendl – M. Linhartová, Praha 1955

Fasciculus 3 1360-1361, edd. Bedřich Mendl – M. Linhartová, Praha 1958

Fasciculus 4 1361-1362, edd. Milena Linhartová – Bedřich Mendl, Praha 1961

Fasciculus 5 1362-1363, edd. Milena Linhartová – Bedřich Mendl, Praha 1963

Pars VIII: 1364-1378

Fasciculus 1 1364-1366, ed. Lenka Blechová, Praha 2014